

. 1 .

Ba chàng khổng lồ

Ngày xưa ngày xưa, khi đó trời mới bắt đầu phân định ba cõi, trần gian vẫn còn ngổn ngang, sông núi chưa được sắp đặt như bây giờ.

Ở đất người Cao Lan có ba chàng khổng lồ, cao lớn vạm vỡ như cây đa cây đình, hai tay nhấc cả quả đồi, bàn chân giẫm chặn ngang dòng suối, sức mạnh như nước, bằng vạn người cộng lại.

Dân làng gọi ba chàng trai là Mời Lịch, Đọi Lịch và Sùi Lịch.

Cha mẹ mất sớm, ba chàng khổng lồ chia nhau ra hùng cứ các phương. Mời Lịch là người anh cả bảo với hai em:

- Ta ở lại vùng đồi núi này chăm sóc phần mộ cha mẹ, còn hai em chia nhau ra. Đọi Lịch hãy lên vùng núi phía bắc,

Sùi Lịch đi xuống phía nam. Hãy nhớ chúng ta là anh em, phải đoàn kết nhau lại, chớ tranh giành.

Nghe lời anh, Đọi Lịch và Sùi Lịch chia ra ở hai vùng nam và bắc. Năm này qua năm khác, ba anh em khổng lồ khai sơn phá thạch, san bằng đồi núi để lấy chỗ dựng nhà mà ở, chặt cây to cây nhỏ trên rừng để lấy gỗ làm nhà trú thân, săn bắt muông thú trong rừng để sinh sống.

Rồi đến khi đồi núi, rừng già cạn kiệt hết chẳng còn gì mà ba anh em khổng lồ vẫn không đủ ăn. Rừng cây bị chặt phá trơ trọi, suối cạn khô, đồi trọc hết... dân Cao Lan các vùng cũng bị đói vì chẳng còn gì ăn, bèn tụ họp nhau lại và bàn:

- Người Cao Lan ta phải lên bẩm báo Ngọc hoàng để Ngọc hoàng trị tội ba chàng khổng lồ, nếu không thì dân ta cùng chết hết. Con cháu đời sau cũng không sống nổi.

Thế là ông trùm làng bèn cơm đùm cơm gói, tìm đường lên trời. Đi bảy ngày đường tới được cổng thiên đình, ông trùm làng gặp được Ngọc hoàng để trình bày sự việc.

Ngọc hoàng nghe xong liền phán:

- Được rồi, ông trùm làng cứ về bảo dân Cao Lan yên tâm, ta sẽ có cách.

* * *

Rồi Ngọc hoàng sai nàng công chúa út xuống trần gian để gặp ba chàng khổng lồ nọ.

Công chúa út của Ngọc hoàng rất xinh đẹp, tóc nàng đen dài chạm kheo chân, má nàng ửng đỏ như người ngồi bếp lửa, hàm răng đen nhanh nhánh. Nàng công chúa út còn rất giỏi *sình ca*, thuộc nghìn lời hát ví, hát mấy đêm không hết.

Ba chàng khổng lồ gặp được công chúa út thì mê mẩn, quên ăn quên ngủ, đi hội hát ví suốt đêm không dứt. Công chúa út bảo gì ba anh em khổng lồ cũng nghe theo lời nàng.

Công chúa út bảo:

- Ba chàng hãy trồng lại cây trên rừng, trên đồi cho xanh tốt, hãy khơi thông các dòng suối vào làng cho trong mát, nuôi những con thú trên rừng cho to béo, đừng làm tôi buồn. Nếu làm được như vậy, tôi sẽ về thưa với cha mẹ cho tôi ở lại đây, làm vợ của một trong ba chàng.

Ba chàng khổng lồ nghe thấy lời công chúa ngọt như mía, liền nghe theo. Chỉ một loáng, rừng cây được trồng lại, dòng suối được khơi trong, các con thú được chăm sóc cẩn thận, không có gì để công chúa phật ý nữa.

Nhưng khi ba chàng làm xong việc, công chúa út lại bay lên tận cầu vồng, rồi cầu vồng đưa nàng về trời mà không quay trở lại nữa.

* * *

Ba anh em khổng lồ Mời Lịch, Đọi Lịch và Sùi Lịch vô cùng tức tối, giận dữ, ra sức phá phách. Ba chàng nhỏ sạch

hết những cây cối trên các rừng đồi mới trồng, giết chết sạch thú rừng, khuấy đục mọi nguồn nước, quấy nhiễu dân làng không cho làm ăn yên ổn.

Ngọc hoàng thấy vậy sai Thiên Lôi xuống trần trị tội. Thiên Lôi cầm lưới tầm sét dài và sắc quật cho mỗi chàng khổng lồ một nhát, sau đó trói ba anh em khổng lồ lại với nhau.

Ba chàng khổng lồ bị hóa phép biến thành con chim khổng lồ có một thân mình nhưng ba đầu.

Thiên Lôi đưa con chim khổng lồ này ra biển lớn, để nó chuyên cai quản vùng cửa sông, cửa biển.

*Người kể: Ông Trần Minh Quang và bà Âu Thị Canh
Thôn 14 xã Kim Phú, huyện Yên Sơn, tỉnh Tuyên Quang*

*Người ghi: Triệu Thị Linh
Tháng 12 năm 2004*

. 2 .

Người Cao Lan đuổi hổ dữ

Ngày xưa ngày xưa, người Cao Lan hằng còn làm nhà ở ven đồi có cây cối rậm rạp, nên nhiều loài muông thú tràn xuống quấy nhiễu.

Vì thế người Cao Lan chọn làm nhà sàn, cột nhà cao dựng bằng cây gỗ chắc khỏe và bếp lửa giữa sàn nhà cháy quanh năm.

Loài hổ dữ luôn rình rập đợi người xuống sàn nhà là vồ lấy tha vào rừng ăn thịt, vì thế người phải nghĩ cách để đuổi hổ đi.

Một lần, người Cao Lan lấy ống tre dài buộc vải ở một đầu và đốt lửa. Một đầu ống tre vẫn gác lên sàn, người ngồi trên sàn cao gạt cái ống tre qua lại, và nói:

- Hổ kia, người mà bước vào sàn thì sẽ bị lửa đốt cháy cho mà xem!

Hổ cười vang lên, bảo rằng:

- Ta là chúa tể của các loài muông thú, một nhúm lửa kia thì làm gì được ta.

Nói xong hổ nhảy phắt qua, đập gãy cả ống tre.

* * *

Lần khác, người Cao Lan lại nghĩ ra cách đặt bẫy để diệt hổ.

Anh ta đào một cái hố sâu, vót những cái chông nhọn cắm xuống dưới, trên bề mặt hố phủ lá cọ lên trên. Ở dưới hố, người còn buộc dây dài dẫn về chái nhà sàn, đầu dây có buộc chiếc chuông, để khi hổ rơi xuống bẫy chuông sẽ kêu lên.

Nằm chờ từ sáng đến đêm tối không thấy chuông kêu, hôm sau người ra xem thấy bẫy vẫn còn nguyên vẹn, chưa có dấu vết chân loài thú nào.

Người Cao Lan khẩn thần Núi mà hỏi:

- Thưa thần Núi, con đặt bẫy mà không bắt được hổ, không biết vì sao vậy?

Thần Núi đáp:

- Hổ đã được lũ muông thú báo tin, nên nó tránh cái bẫy của người. Dùng bẫy không được, con hãy nghĩ cách đánh vào cái tính tham ăn của nó.

- Con cảm ơn thần Núi đã bày cách, nhất định con sẽ đánh đuổi được hổ.